

Nader onderzoek
vleermuizen, huismus
en gierzwaluw
Woningen in Haalderen en
Angeren

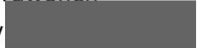

Eelerwoude

Op weg naar 100% natuurinclusief ➤

Opdrachtgever:

Waardwonen

T.a.v.

Nijverheidsstraat 35

6851EJ Huissen

Opdrachtnemer:

Eelerwoude

[Onze vestigingen](#)

088-1471100

info@eelerwoude.nl

www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: 207537

Datum: 9-3-2026

Projectleider:

Opgesteld:

Gecontroleerd:

Status: Definitief

Versie: 1

© 2026 Eelerwoude

Dit rapport is enkelzijdig opgemaakt.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
2.	Huidige situatie	5
2.1	Angeren	5
2.2	Haalderen	5
3.	Methode	7
3.1	Inleiding	7
3.2	Bureauonderzoek	7
3.3	Veldonderzoek.....	7
4.	Beschermde soorten	11
4.1	Inleiding	11
4.2	Vleermuizen.....	11
4.2.1	Voorkomen en functie	11
4.2.2	Effecten en vergunning.....	15
4.2.3	Te nemen maatregelen.....	16
4.3	Vogels	18
4.3.1	Voorkomen en functie	18
4.3.2	Effecten en vergunning.....	21
4.3.3	Te nemen maatregelen.....	22
5.	Conclusie	23
5.1	Soortenbescherming	23
5.2	Vergunning noodzakelijk	23
5.3	Geldigheid onderzoek.....	24

1. Inleiding

Waardwonen is voornemens woningen in Haalderen en Angeren dakwerkzaamheden inclusief gootvervanging uit te voeren. Het gaat om de volgende woningen: Ds. Talmastraat 7-11, 12 te Angeren, Kardinaal de Jongstraat 1,3,7 te Angeren, Keiendriesstraat 1-9 en 8 te Haalderen, Hofsteestraat 22-38 en 22-37 te Haalderen.

Normaliter is eerst een Quicksan flora en fauna nodig om na te gaan of de woningen een functie kunnen hebben voor beschermde soorten en zo ja welke functies dit zijn. Provincie Gelderland heeft recentelijk aangegeven dat een Quicksan flora- en fauna-activiteit niet noodzakelijk is, als de werkzaamheden beperkt zijn zoals renovatie en er naar de te verwachte soorten onderzoek wordt gedaan. Gezien dit ook geldt voor de woningen van Waardwonen in Haalderen en Angeren gaat is direct het nader onderzoek naar beschermde soorten uitgevoerd. Op basis van het type woningen, kan een functie voor de vleermuizen, huismus en gierzwaluw in Woningen in Haalderen en Angeren niet worden uitgesloten. Nader onderzoek naar deze soorten (soortgroepen) moet duidelijk maken of het plangebied een functie heeft voor deze soorten en zo ja welke.

2. Huidige situatie

2.1 Angeren

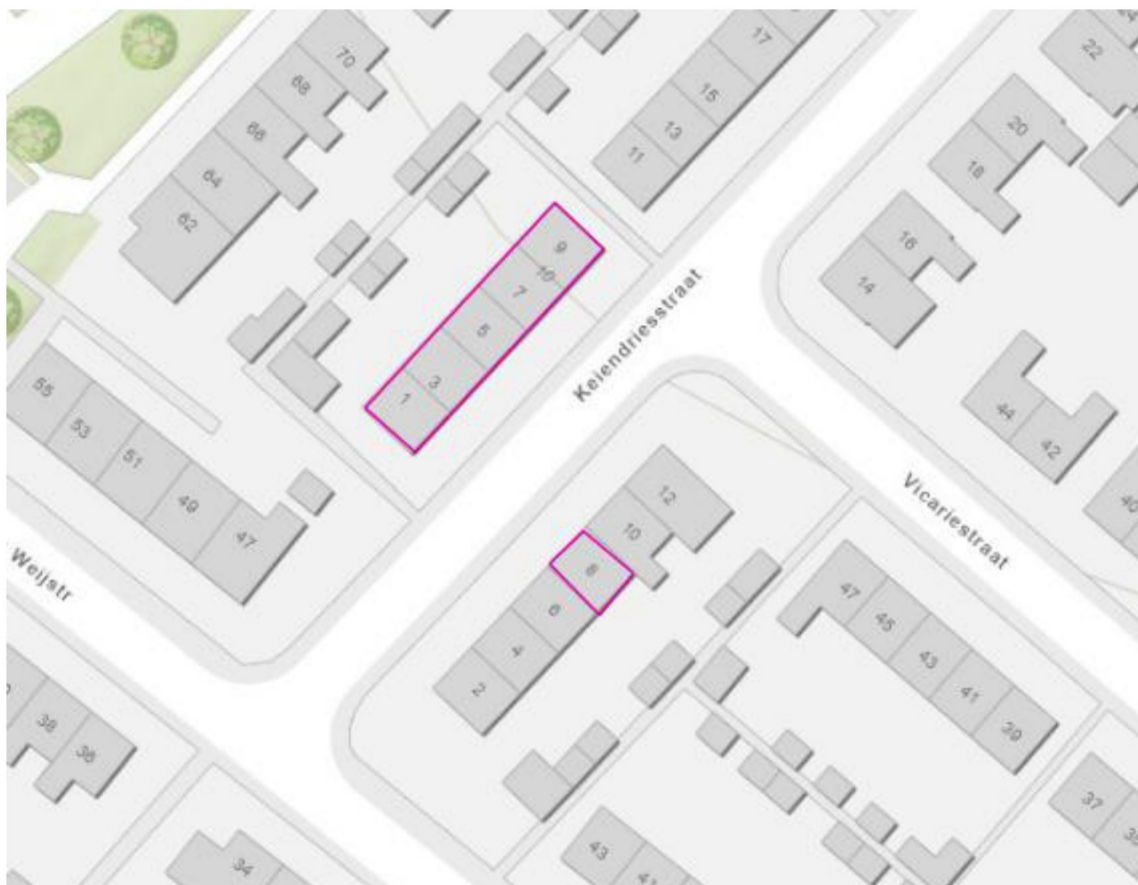
In Angeren gaat het om de woningen aan de Ds. Talmastraat 7-11 en 12 en de Kardinaal de Jongstraat 1,3,7. De wijk bestaat uit rijtjeshuizen met wat houten kantpanelen, en aan de andere kant van de wijk grotere vrijstaande huizen met open tuinen en bomen. Tussen de straten liggen enkele kleine gebiedjes met struiken en wat bomen. De kantpannen van de hoekhuizen hebben enkele centimeters ruimte waar zwaluwen of vleermuizen in zouden kunnen. Afbeelding 1 weergeeft de ligging van de woningen.

Afbeelding 1: Ligging Woningen Angeren.

2.2 Haalderen

In Haalderen gaat het om de woningen aan de Keiendriesstraat 1-9 en 8 en de Hofsteestraat 22-38 en 22-37. De wijken in het deelgebied bestaan uit lagere rijtjeshuizen en gewone rijtjeshuizen. Tussen de beide delen staat een appartementencomplex. De rijtjeshuizen hebben allemaal houten betimmering tegen de spouwmuren, en mogelijke ingangen onder de dakranden. De omgeving is groen, vlakbij de Rijn en een kinderboerderij met vijver en een grote oude kerk. Aan de noordkant ligt een open sportpark met grote bomen (linde en eik). Afbeelding 2 weergeeft de ligging van de woningen in Haalderen.

3. Methode

3.1 Inleiding

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van een verkenning van bestaande inventarisatiegegevens en gericht onderzoek naar huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen.

3.2 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is gebruikgemaakt van landelijke, provinciale en indien beschikbaar regionale verspreidingsinformatie:

- NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna) (NDFF, 2024).
- de flora- en faunadatabase van Eelerwoude is eveneens geraadpleegd. Eelerwoude heeft meerdere onderzoeken in de nabije omgeving uitgevoerd. De data van deze onderzoeken zijn opgeslagen in deze database. Zie de literatuurlijst voor een totale lijst van de geraadpleegde bronnen.

3.3 Veldonderzoek

Op basis van vijf veldbezoeken per school is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van verblijfplaatsen en de functionele leefomgeving van vleermuizen. Daarnaast zijn voor de Dolfijn twee bezoeken voor huismus uitgevoerd. De onderzoeken zijn uitgevoerd door J. Loeffen, J. Sletterink, B. de Vries en onderzoekers van Teia. Betreffende personen zijn ecologische adviseur en werkzaam bij Eelerwoude (zie kader – ecologisch deskundige) of Teia. In tabel 1 en 2 zijn de onderzoekdata weergegeven. Hierbij zijn tevens de onderzoekers, starttijd en weersomstandigheden genoteerd.

Kader - Ecologisch deskundige

De veldmedewerkers van Eelerwoude beschikken over een uitgebreide ervaring met de betreffende soortgroepen en voldoen aan de criteria van 'ecologisch deskundige'. Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt het natuurbeschermingsrecht, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

Datum	Type onderzoek	Start – eindtijd	Onderzoeker	Weersomstandigheden
02-09-2024	Baltsonderzoek vleermuizen	23:55-01:58		21 graden, 1 bft, bewolkt, droog na buitje
24-09-2024	Baltsonderzoek vleermuizen	22:00-00:30		14 graden, 1 bft, half bewolkt, droog
08-04-2025	Huismusonderzoek	08:23-10:09		6-9 graden, 2 bft, heldere hemel, droog
23-04-2025	Huismusonderzoek	08:43-10:14		10 graden, 2 bft, licht bewolkt, droog
19-05-2025	Kraamonderzoek vleermuizen	21:27-23:27		17 graden, 2 bft, licht bewolkt, droog
11-06-2025	Gierzwaluwonderzoek en Kraamonderzoek vleermuizen	20:24-23:54		18-17 graden, 2 bft, helder, droog
12-06-2025	Kraamonderzoek vleermuizen	03:17-05:17		12 graden, 3 bft, helder, droog
26-06-2025	Gierzwaluwonderzoek	20:30-22:30		21 graden, 3 bft, half bewolkt, droog
06-07-2025	Meervleermuis satellietverblijven	02:26-04:26		12 graden, 2 bft, half bewolkt, droog
07-07-2025	Gierzwaluwonderzoek	20:27-22:27		16 graden, 3 bft, half bewolkt, droog

Tabel 1. Onderzoeksgegevens voor de woningen in Angeren. Type onderzoek, datum, start- en eindtijd, onderzoeker(s) en de weersomstandigheden genoteerd per veldbezoek.

Datum	Type onderzoek	Start – eindtijd	Onderzoeker	Weersomstandigheden
02-09-2024	Baltsonderzoek vleermuizen	23:55-01:58		22 graden, 2 bft, betrokken, droog
23-09-2024	Baltsonderzoek vleermuizen	22:30-00:30		11-9 graden, 1 bft, licht bewolkt, droog
04-04-2025	Huismusonderzoek	10:28-12:12		9-11 graden, 2 bft, heldere hemel, droog
23-04-2025	Huismusonderzoek	10:33-12:16		11-12 graden, 2 bft, halfbewolkt, droog
22-05-2025	Kraamonderzoek vleermuizen	21:31-23:31		12 graden, 3 bft, licht bewolkt, droog
06-06-2025	Gierzwaluwonderzoek	20:20-22:20		15 graden, 1 bft, half bewolkt, droog
18-06-2025	Gierzwaluwonderzoek en Kraamonderzoek vleermuizen	20:28-23:58		19 graden, 3 bft, helder, droog
01-07-2025	Gierzwaluwonderzoek	20:29-22:29		30 graden, 1 bft, licht bewolkt, droog
02-07-2025	Meervleermuis satellietverblijven	02:21-04:21		24 graden, 2 bft, licht bewolkt, droog
14-07-2025	Kraamonderzoek vleermuizen	03:32-05:32		16 graden, 1 bft, half bewolkt, droog

Tabel 2. Onderzoeksgegevens voor de woningen in Haalderen. Type onderzoek, datum, start- en eindtijd, onderzoeker(s) en de weersomstandigheden genoteerd per veldbezoek.

Vleermuizen

Bij de uitvoering van het vleermuisonderzoek is gewerkt conform het 'Protocol voor vleermuisinventarisaties' dat in maart 2025 is geactualiseerd door deskundigen van het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging. Het protocol is daarmee aangepast naar de meest recente wetenschappelijke inzichten.

Het vleermuisonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van de soortensamenstelling, de aantallen, de gebruiksfunctie van het gebied en het vaststellen van verblijfplaatsen (kraamverblijven, winterverblijfplaatsen, zomerverblijven etc.), vliegroutes en foerageergebieden. Het onderzoek heeft zich geconcentreerd op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en meervleermuis vanwege de geschiktheid van het type bebouwing voor deze soorten. Uiteraard is tijdens de veldbezoeken ook aandacht besteed aan eventuele andere beschermde vleermuissoorten binnen het plangebied. Tijdens het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van een Batlogger M2 en/of een Pettersson D240x.

In totaal zijn per deelgebied zes veldbezoeken uitgevoerd: vier in de kraamperiode en twee in de baltsperiode. Het kraamonderzoek heeft zich gericht op de aanwezigheid van zomer- en/of kraamverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens het uitvlieg- of invliegtijdstip van vleermuizen, respectievelijk rond zonsondergang en zonsopkomst. Het baltonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van balts-, paar-, en/of winterverblijfplaatsen van vleermuizen. Dit onderzoek is reeds uitgevoerd in 2023. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens de baltsactiviteit van vleermuizen, na zonsondergang tot middernacht. Tijdens dit tijdstip is de meeste baltsactiviteit bij vleermuizen waar te nemen. De veldbezoeken hebben plaatsgevonden tijdens voor vleermuizen gunstige weersomstandigheden.

Vogels

Bij broedvogelinventarisaties van huismus en gierzwaluw wordt gewerkt volgens het Kennisdocument Huismus en Gierzwaluw (Bij12, 2023). Hierbij worden waarnemingen die op broedgevallen of een territorium duiden in verschillende inventarisatierondes genoteerd op kaart. Vervolgens wordt op basis van deze waarnemingen een kaart met territoria vastgesteld.

Huisumus

Bij broedvogelinventarisaties van huismus wordt gewerkt volgens het Kennisdocument Huismus (Bij12, 2023). Hierbij worden waarnemingen die op broedgevallen of een territorium duiden in verschillende inventarisatierondes genoteerd op kaart. Vervolgens wordt op basis van deze waarnemingen een kaart met territoria vastgesteld.

Het onderzoek naar huismus is uitgevoerd in twee bezoeken (per deelgebied) in april met één veldmedewerker. De bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens gunstige weersomstandigheden. Tijdens het bezoek is onder andere gelet op zingende mannetjes en nestindicatieve waarnemingen zoals nestbouw, transport voedsel en alarmroepen.

Gierzwaluw

Bij broedvogelinventarisaties van gierzwaluw wordt gewerkt volgens het Kennisdocument Gierzwaluw (Bij12, 2023). Hierbij worden waarnemingen die op broedgevallen of een territorium duiden in verschillende inventarisatierondes genoteerd op kaart. Vervolgens wordt op basis van deze waarnemingen een kaart met territoria vastgesteld.

Het gierzwaluwonderzoek is uitgevoerd in drie bezoeken (per deelgebied). Deze bezoeken hebben in een aantal situaties plaatsgevonden in de avond voorafgaand aan het vleermuisonderzoek en tijdens gunstige

weersomstandigheden. Tijdens het onderzoek zijn bezette nesten geteld (in- en uitvliegende dieren). Tijdens dit tijdstip zoeken gierzwaluwen hun nesten op om te gaan slapen. Gedurende dit onderzoek worden tevens laagvliegende vogels genoteerd, met onderscheid tussen luidruchtige vluchten op huishoogte en bezoek van (waarschijnlijke) nestplaats.

4. Beschermde soorten

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldonderzoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit de literatuur en andere informatiebronnen. Vervolgens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

4.2 Vleermuizen

4.2.1 Voorkomen en functie

Aangetroffen soorten

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn in het gebied twee soorten vastgesteld; gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. Hieronder wordt per soort ingegaan op welke functies het plangebied heeft voor deze soorten.

Tabel 1: Overzicht van de aangetroffen verblijfplaatsen van vleermuizen in de te renoveren woningen in Haalderen.

Straat + huisnummer	Soort	Aantal
Hofsteestraat 37	Gewone dwergvleermuis	1 baltsverblijf
Hofsteestraat (exacte plaats onbekend)	Gewone dwergvleermuis	1 baltsverblijf
Keiendriestraat 1	Ruige dwergvleermuis	1 baltsverblijf

Tabel 2: Overzicht van de aangetroffen verblijfplaatsen van vleermuizen in de te renoveren woningen in Angeren.

Straat + huisnummer	Soort	Aantal
Dominee Talmastraat (exacte plaats onbekend)	Gewone dwergvleermuis	1 baltsverblijf
Kardinaal de Jongstraat 1	Gewone dwergvleermuis	1 baltsverblijf
Dominee Talmastraat 7	Gewone dwergvleermuis	1 zomerverblijf

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is in Nederland de meest algemene vleermuissoort. De soort wordt veelvuldig waargenomen in stedelijk gebied. (Kraam)kolonies zijn in Nederland vooral in gebouwen aangetroffen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuur en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Gebouwen worden ook als winterverblijf gebruikt, waarbij (mogelijk) vergelijkbare plaatsen als in de zomer benut worden, mits deze vorstvrij zijn. Ze jagen hoofdzakelijk binnen en straal van 2-5 km van de verblijfplaats. Vliegroutes volgen zoveel mogelijk lijnvormige structuren en ze jagen in gesloten tot halfopen landschap.

Ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis kent een sterke seizoenstrek en legt daarbij grote afstanden af. Vanaf augustus/september trekken vooral de dieren uit Midden- en Oost-Europa in Zuidwestelijke richting om onder andere in Nederland te overwinteren. De soort wordt dan ook vaak in Nederland in het najaar gezien, in Nederland zijn slechts enkele kraamverblijfplaats vastgesteld. Uit het buitenland zijn verblijfplaatsen vooral aangetroffen in spleten en gaten in bomen, in nest- en vleermuiskasten, in gebouwen achter betimmeringen, achter daklijsten, onder dakbedekking en op zolders. Ze gebruiken meerdere verblijfplaatsen en verhuizen relatief vaak. Als winterverblijf zijn gebouwen (spouwmuur, dakpannen, betimmering), houtstapels, maar ook boomholtes en nest- en vleermuiskasten bekend. Ze jagen tot op 5 á 10 km afstand van de verblijfplaats. Vliegroutes volgen zoveel mogelijk lijnvormige structuren. Ruige dwergvleermuizen jagen in vooral halfopen bosrijk landschap.

Verblijfplaatsen

Haalderen

Tijdens het kraamonderzoek zijn binnen de begrenzing van het plangebied geen zomer- en kraamverblijfplaatsen vastgesteld. Afbeelding 3 weergeeft de verblijfplaatsen in Haalderen.

Tijdens het baltsonderzoek zijn binnen de begrenzing van het plangebied en twee balts/paarverblijven van gewone dwergvleermuis vastgesteld.

- Hofsteestraat 37: Baltsverblijf gewone dwergvleermuis.
- Hofsteestraat (exakte plaats onbekend): Baltsverblijf gewone dwergvleermuis.

Deelgebied Haalderen - Hofsteestraat
Vleermuisverblijfplaatsen

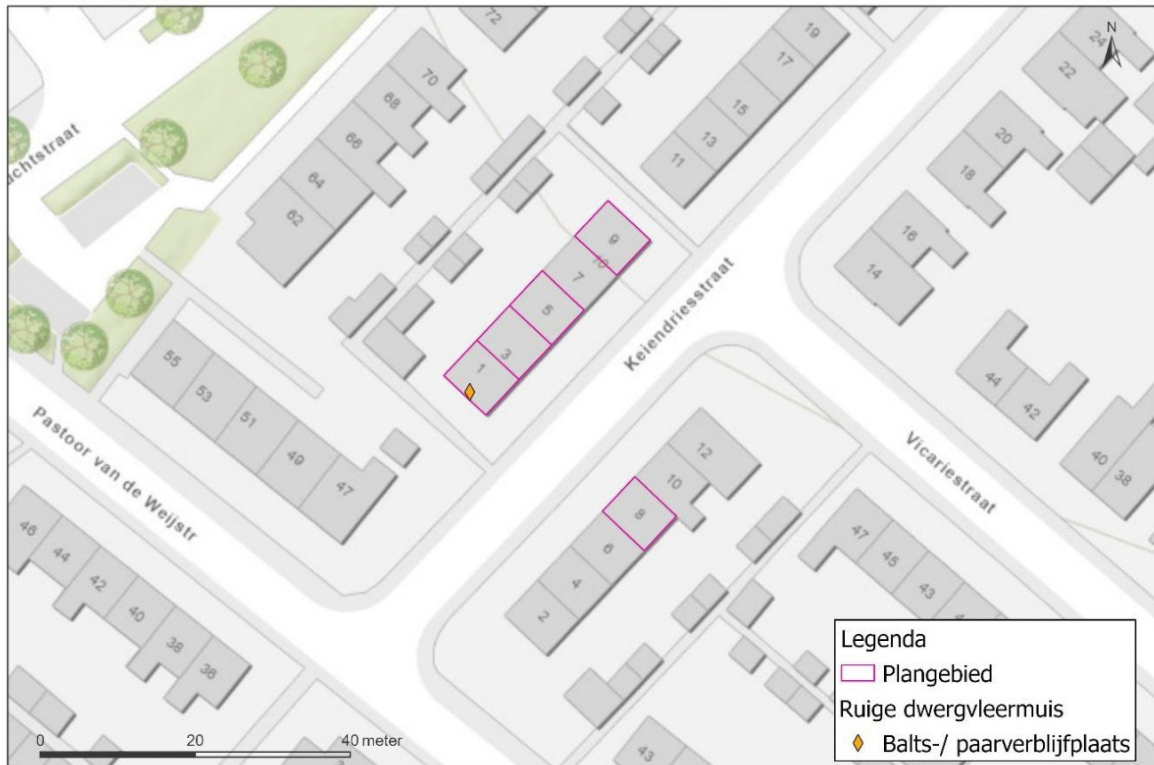
Afbeelding 3: Verblijfplaatsen Haalderen.

Tijdens het kraam-, balts- en paaronderzoek is één verblijfplaats van ruige dwergvleermuis aangetroffen in het plangebied in Haalderen. Zie afbeelding 4.

- Keiendriesstraat 1: Baltsverblijf ruige dwergvleermuis.

Deelgebied Haalderen - Keiendriesstraat
Vleermuisverblijfplaatsen

Eelerwoude
Projectnummer: 207537

Afbeelding 4: Baltsverblijfplaats Ruige dwergvleermuis Haalderen.

Angeren

Tijdens het kraamonderzoek is binnen de begrenzing van het plangebied één zomer- en kraamverblijfplaats vastgesteld. Afbeelding 5 weergeeft de locatie van deze verblijfplaats.

Tijdens het baltsonderzoek zijn binnen de begrenzing van het plangebied drie balts/paarverblijven vastgesteld. Afbeelding 5 weergeeft de ligging van de verblijfplaats. De exacte plaats is niet bekend maar het verblijf bevond zich aan deze zijde waar één individu baltsend werd waargenomen. Volgens de inschatting van Teia zou hij kunnen invliegen in het ontluuchtingsrooster bij de nok aan de zijde van laan van Blommerweert. Dit rooster is weliswaar van metaal, maar er zit een bakstenen rand onder waar hij op kan landen. Aangezien er verder geen stootvoegen zijn en verder alleen ventilatieroosters vlakbij de grond, is dit de meest waarschijnlijke invlieglocatie.

- Dominee Talmastraat (exacte plaats onbekend): Baltsverblijf gewone dwergvleermuis.
- Kardinaal de Jongstraat 1: Baltsverblijf van gewone dwergvleermuis.
- Dominee Talmastraat 7: Zomerverblijf gewone dwergvleermuis

Afbeelding 5: Zomerverblijfplaats en baltsverblijfplaatsen Angeren.

Vleermuizen baltsen (ook wel sociale roep) in het najaar binnen een territorium om vrouwtjes te vinden en mee te lokken naar hun verblijfplaats om te paren. Zij vliegen daarbij op vaste routes, waarbij ze een zeer sterke binding met een bepaald gebouw(en) en/of beplanting hebben waar zich een paar- en/of baltslocatie bevindt. Baltsende mannetjes zijn dan ook een indicatie voor de aanwezigheid van een balts- en/of paarverblijfplaats. Mogelijk overwinteren deze mannetjes ook op deze locaties. Een locatie met een balts- en/of paarverblijfplaats kan dan ook aangemerkt worden als (vermoedelijke) winterverblijfplaats. Bij strenge vorst verhuizen ze echter vaak naar massawinterverblijfplaatsen, die niet binnen het plangebied aanwezig zijn of te verwachten door het ontbreken van geschikte gebouwen. De exacte plekken van de balts- en/of paarplekken zijn vaak niet duidelijk, aangezien ze tijdens het baltsen zelden in- of uitvliegen. Wel is de locatie op woningniveau vaak duidelijk. Binnen een territorium kunnen de mannetjes verschillende verblijfplaatsen hebben. Deze verblijfplaatsen maken onderdeel uit van een netwerk en binnen dit netwerk verhuizen ze regelmatig tussen deze verblijven.

Kader – Paarverblijfplaatsen

Definitie paar(verblijf)plaats in het vleermuisprotocol 2017: Een verblijfplaats of de omgeving daarvan, waar ten minste een baltsend mannetje of meerdere vleermuizen overdag verblijven en paren of komen zwermen. Welk gedrag is waar te nemen, is afhankelijk van de soort. Te herkennen aan zwermgedrag en/of baltsroepen. (Zwermen bij het invliegen komt bij meer verblijfsfuncties voor.)

Een samenhang van waarnemingen kunnen duidelijk maken wat de waarde van een locatie is. Fanatiek roepende mannetjes zijn een belangrijke indicatie voor een paarverblijfplaats in het gebied. Maar wanneer is de roep nou een indicatie voor een paarverblijfplaats of wanneer is het gewoon een sociaal geluid? Om zeker te kunnen aangeven dat het om een baltsroep gaat voor het vaststellen van een paarverblijfplaats moet er gekeken worden naar verschillende factoren:

- aantal roepen; wanneer een vleermuis <5 roept, gaat het om een sociale roep. Wanneer de roep in lange series met regelmatige intervallen > 10 keer wordt uitgestoten gaat het om een baltsroep;
- vliegstyl; baltsactiviteiten gaan gepaard met vleugelslagen welke onderbroken worden met een glijdende vlucht;
- valse landingen; baltsende mannetjes worden vaak herhaaldelijk aanvliegend waargenomen bij bepaalde plaatsen op de muur, dit vaak in de hoeken van een gebouw of onder uitstekende delen van de wand;
- aantal uren na en voor zonsondergang en -opgang; baltsactiviteiten worden opgebouwd tot 4 uur na zonsondergang (met een piek in het 4e uur) en 4 uur voor zonsopkomst (piek op het 3e uur), om middernacht nemen de baltsactiviteiten iets af;
- tijd van het jaar; van juli tot augustus is er weinig baltsactiviteit in de eerste uren na zonsondergang, van augustus t/m oktober beginnen de baltsactiviteiten steeds vroeger op de avond;
- temperatuur en weersomstandigheden; bij hogere temperatuur in de avond zijn er meer baltsactiviteiten, bij heftige regen zijn er geen baltsactiviteiten aanwezig, andere weers- omstandigheden hebben geen invloed op de baltsactiviteiten.

Voordeel van het inventariseren tijdens de baltspiek is dat er makkelijk vastgesteld kan worden wat de territoriumgrenzen van het mannetje zijn, deze kunnen voor gewone dwergvleermuis circa 1,2 tot 10 ha groot zijn. Met deze gegevens kan de dichtheid van de paarplaatsen bepaald worden. Daarnaast is er een voordeel dat ook de aangrenzende gebieden makkelijk beoordeeld kunnen worden en of deze binnen het territorium vallen. Informatie over het territorium is belangrijk wanneer er in het plangebied een paarverblijfplaats wordt aangetroffen. Aan de hand van de informatie over de territoria in de omgeving kan aangegeven worden of er voldoende alternatieven in de omgeving aanwezig zijn. Want ook in de paartijd verhuizen mannetjes regelmatig binnen hun territorium.

Foerageergebieden en vliegroutes

Het plangebied van zowel Haalderen als Angeren wordt door de gewone dwergvleermuis gebruikt door diverse foeragerende en langsvliegende individuen. Tijdens zowel het kraamonderzoek als het baltsonderzoek werden foeragerende en overvliegende gewone dwergvleermuizen rond het plangebied waargenomen, telkens slechts enkele dieren. Het plangebied wordt dus wel gebruikt als foerageergebied van de gewone dwergvleermuis, echter is geen sprake van belangrijke foerageergebieden of vliegroutes die essentieel onderdeel uitmaken van het leefgebied. In het plangebied en omgeving blijft genoeg leefgebied voorhanden. Wel is de omgeving geschikt als foerageergebied en voornamelijk als vliegroute door de aanwezige lijnvormige elementen in de vorm van verschillende bomenrijen.

Er zijn alleen sporadisch overvliegende ruige dwergvleermuizen waargenomen. Foeragerende ruige dwergvleermuizen zijn niet waargenomen.

4.2.2 Effecten en vergunning

Bescherming

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de Omgevingswet met beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Het opzettelijk verstoren, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het beschadigen of vernielen van vaste verblijfplaatsen, inclusief de functionele leefomgeving, is verboden vanuit de Omgevingswet. De functionaliteit van de verblijfplaatsen van vleermuizen dienen te allen tijde gegarandeerd te blijven.

Verblijfplaatsen

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn in zowel Haalderen als Angeren drie verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld. Het gaat om drie balts/paarverblijven voor Haalderen, waarvan één van ruige dwergvleermuis en twee van gewone dwergvleermuis. Voor Angeren betreft het één zomerverblijfplaats en twee balts/paarverblijfplaatsen, allen van gewone dwergvleermuis. Deze verblijfplaatsen worden gezien als afzonderlijke verblijfplaatsen. Het aanvragen van een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit, onderdeel soortenbescherming is dus noodzakelijk.

Foerageergebieden en vliegroutes

Er zijn enkele foeragerende vleermuizen langs en over het plangebied waargenomen. Door de voorgenomen werkzaamheden treedt er geen verstoring op van foerageergebieden en vliegroutes die onderdeel uitmaken van het (essentieel) leefgebied van de betreffende vleermuissoorten. Groenstructuren blijven ook na de ontwikkeling behouden. Zie ook kader – Foerageergebieden en vliegroutes.

Kader - Foerageergebieden en vliegroutes

Foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen zijn beschermd indien bij het verdwijnen ook een verblijfplaats ongeschikt wordt. Bijvoorbeeld door het onderbreken van een vliegroute wordt een foerageergebied onbereikbaar, waardoor de vleermuizen onvoldoende voedsel kunnen vinden. Bij het verdwijnen van foerageergebieden of vliegroutes wordt derhalve onderzocht of er voldoende bereikbare alternatieven zijn.

Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige landschapselementen zoals bomenrijen en singels om zich langs te verplaatsen. Een aaneengesloten kronendak heeft hierbij de voorkeur. Van vleermuizen is bekend dat onderbrekingen in de lijnstructuur maximaal 100 tot 200 meter mogen bedragen (kleinere en langzaam vliegende soorten 50 meter). Wanneer de onderbrekingen groter zijn dan deze afstand kunnen sommige soorten deze afstand niet overbruggen en zullen ze uitwijken naar alternatieve vliegroutes en foerageergebieden.

4.2.3 Te nemen maatregelen

Om negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken zijn aanvullende maatregelen noodzakelijk. Te nemen maatregelen op hoofdlijnen:

- Plaatsen van 24 kasten voor gewone dwergvleermuis voorafgaand aan de werkzaamheden binnen 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaatsen;
- Ongeschikt maken van huidige verblijfplaatsen in werkgebied buiten de kwetsbare periode;
- In deze situatie betreft de kwetsbare periode de winterrustperiode van 1 november t/m 15 april;
- Voorkomen van lichtverstoring door bijvoorbeeld alleen verlichting te gebruiken waar het echt nodig is en geen uitstraling is naar de omgeving. Zie ook kader – Verlichting;
- nieuwe verblijfplaatsen creëren in de toekomstige situatie;
- Ecologisch werkprotocol opstellen;
- Begeleiding tijdens de werkzaamheden.

Conclusie: Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden zijn negatieve effecten op gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis niet uit te sluiten. Een vergunning dient aangevraagd te worden, ook dienen een aantal maatregelen genomen te worden.

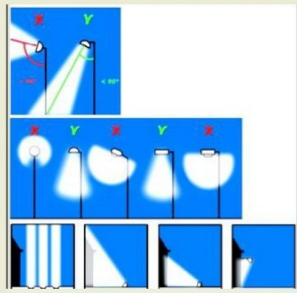
Kader- Verlichting

Een aantal nachtactieve dieren, zoals vleermuizen, uilen en marters, zijn gevoelig voor verlichting. Er zijn soorten die kunstlicht zoveel mogelijk vermijden, zoals de watervleermuis, en er zijn soorten die (in beperkte mate) rond lantaarnpalen jagen, zoals de rosse vleermuis. Bij het plaatsen van verlichting bij in- en/of uitvliegopeningen, vliegroutes en foerageergebieden kunnen barrières ontstaan waardoor de vleermuizen van de verblijfplaatsen, vliegroute en/of foerageergebied afzien.

Op dit moment is binnen en rondom het plangebied verlichting aanwezig. De verlichting beperkt zicht tot de straatlantaarns en in de nieuwe situatie zal de verlichting mogelijk toenemen. Verwacht wordt dat met de toename van verlichting rondom de te ontwikkelen locaties geen negatief effect zal optreden op de aanwezige soorten. De te verwachte soorten gelden namelijk niet als bijzonder gevoelig voor verstoring door verlichting. Er dient wel te allen tijden rekening gehouden te worden met verlichting, door verlichting tot een minimum te beperken en directe verlichting van de omgeving en onverlichte gebiedsdelen te voorkomen. Om lichthinder te voorkomen en het gebied aantrekkelijk te maken voor vleermuizen kunnen verschillende maatregelen getroffen worden:

- Verlichting alleen plaatsen waar het echt nodig is;
- Verlichting alleen aan op het moment wanneer het nodig is (dynamische verlichting)
- Verlaag de hoogtes van de lichtmasten zodat boomkronen onverlicht blijven;
- Beperk verstrooiing van het licht tot een minimum door gebruik van aangepaste armatuur;
- Geen verlichting plaatsen bij in- en/of uitvliegopeningen en vliegroutes.

Hieronder staan enkele voorbeelden om lichtverstrooiing te voorkomen.

4.3 Vogels

4.3.1 Voorkomen en functie

Aangetroffen soorten

Tijdens het vogelonderzoek zijn in het gebied 2 soorten vastgesteld waarvan de verblijfplaatsen jaarrond zijn beschermd: huismus en gierzwaluw. Hieronder wordt per soort ingegaan op hoe zij het gebied gebruiken.

Tabel 1: Overzicht van de aangetroffen verblijfplaatsen van vogels in de te renoveren woningen in Haalderen.

Straat + huisnummer	Soort	Aantal
Keiendriestraat 9	Gierzwaluw	3
Hofsteestraat 23	Huismus	1
Hofsteestraat 25	Huismus	1
Hofsteestraat 34	Huismus	1
Hofsteestraat 36	Huismus	1
Hofsteestraat 38	Huismus	1

Tabel 2: Overzicht van de aangetroffen verblijfplaatsen van vogels in de te renoveren woningen in Angeren.

Straat + huisnummer	Soort	Aantal
Dominee Talmastraat 7	Gierzwaluw	1
Kardinaal de Jongstraat 1	Huismus	2

Deelgebied Haalderen - Hofsteestraat
Vogelverblijfplaatsen

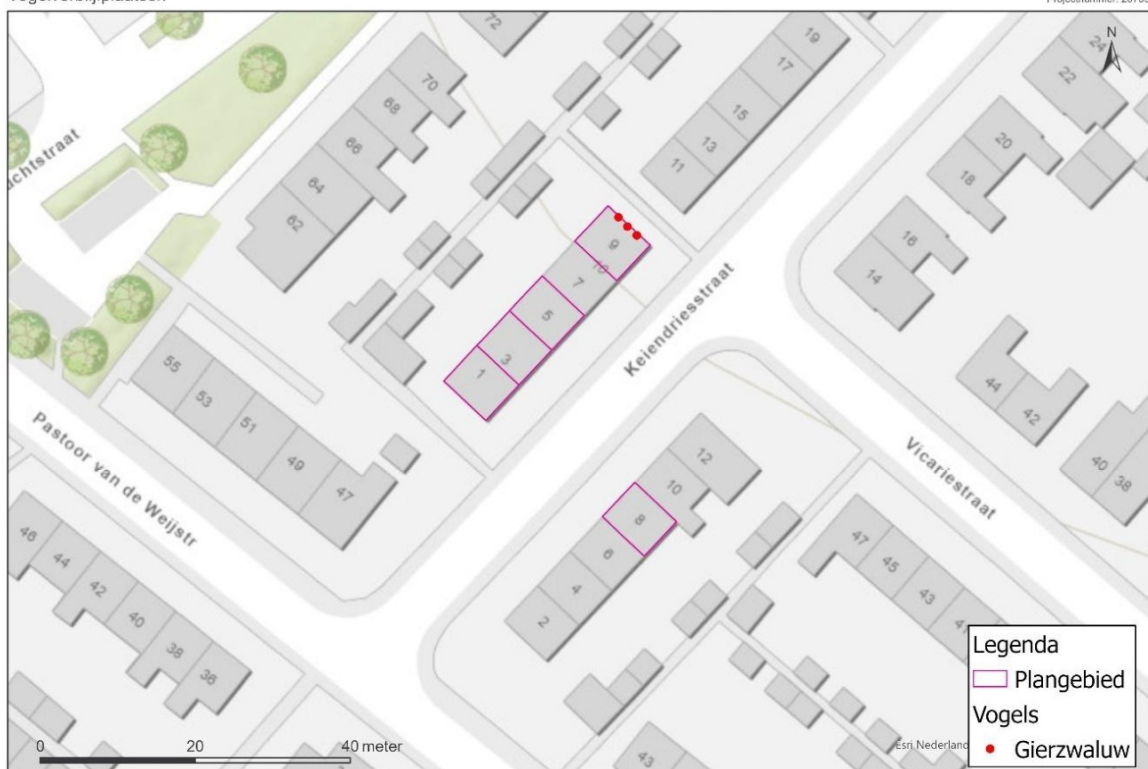
Eelerwoude
Projectnummer: 207537

Afbeelding 6: Verblijfplaatsen vogels Hofsteestraat Haalderen.

Deelgebied Haalderen - Keiendriesstraat
Vogelverblijfplaatsen

Eelerwoude
Projectnummer: 207537

Afbeelding 7: Verblijfplaatsen vogels Keiendriesstraat Haalderen.

Afbeelding 8: Verblijfplaatsen vogels Angeren.

Huismus

Soortbeschrijving

Huismussen zijn bijzonder vindingrijk als het gaat om het vinden van een nestplaats. Ze nestelen meestal in holtes, bij voorkeur in huizen. De huismus is een jaarrond-soort, wat inhoudt dat de soort gedurende het hele jaar gebruik maakt van de verblijfplaatsen. De huismus is een echte cultuurvolger en bovendien uitermate veelzijdig, wel is het een veeleisende soort. Het ontbreken van één van de onderstaande elementen kan betekenen dat ondanks de aanwezigheid van veel geschikte nestplaatsen toch geen huismussen aanwezig zijn. Al deze elementen liggen dichtbij elkaar, bij voorkeur in een straal van een paar honderd meter.

Geschikt huismussenhabitat bestaat uit de volgende elementen:

- Ruim voldoende nestgelegenheid.
- Continu voedsel in de directe omgeving van dekking.
- Voldoende inheems groen als leverancier van eiwitrijk voedsel voor de jongen.
- Evergreens (bladhoudende of groenblijvende plant) in hagen of gevelbegroeiing.
- Zandbad.
- Water.

De huismus komt zeer algemeen voor in zowel Haalderen als Angeren. Tijdens het vogelonderzoek zijn in zowel Haalderen als Angeren huismussen waargenomen in het plangebied. Er zijn respectievelijk 3 en 2 territoria vastgesteld in de woningen in Haalderen en Angeren, op basis van waarnemingen van nest indicatieve mannetjes in het plangebied. Er zijn daarnaast tijdens het onderzoek naar huismus verblijfplaatsen aangetroffen in de omgeving. Deze maken deel uit van een grotere populatie huismussen, ook buiten het plangebied werden meerdere territoria vastgesteld. Het gaat hierbij om zingende mannetjes die vanaf de daken van de woningen zingen, en vrijwel allemaal broeden onder de eerste rij pannen. Ze foerageren door de gehele wijk, waarbij het zwaartepunt rondom de verblijfplaatsen ligt. De huismussen maken het gehele jaar gebruik van het plangebied als leefgebied.

Gierzwaluw

Soortbeschrijving

voor zijn verblijfplaats in Nederland afhankelijk van de mens. Als verblijfplaats kiest de soort holtes en kieren tussen dakpannen en de tengels (panlatten), spouwmuur-isolatiegaten en diverse andere holtes. Deze vogels houden er een bijzondere leefwijze op na; de soort slaapt en paart in de lucht en komt alleen 'aan land' om te broeden.

In het plangebied in Haalderen en Angeren zijn respectievelijk 3 en 1 verblijfplaatsen aangetroffen. Het gaat hierbij om verblijfplaatsen die zich allemaal aan de kopse kanten van de woningen bevinden. De aanwezige gierzwaluwen vliegen aan de kopse kanten van de gebouwen in tussen de gevelpannen en de muur waar ze onder de pannen tussen de tengel en panlatten broeden.

Steenuil

In een boom in de groenstrook ter hoogte van Hofsteestraat 29 te Haalderen broedt een steenuil in de aanwezige nestkast.

4.3.2 Effecten en vergunning

Verblijfplaatsen van huismus, steenuil en gierzwaluw zijn jaarrond beschermd. Deze soorten zijn in het plangebied broedend vastgesteld. Er geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

De verblijfplaats van steenuil blijft behouden, waardoor er geen effecten zijn op steenuil.

Binnen het plangebied van Haalderen en Angeren komen opgeteld 7 verblijfplaatsen van huismus en 4 verblijfplaatsen van gierzwaluw voor. Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden (dakrenovatie) kan een tijdelijk effect ontstaan en treedt verstoring op beide soorten en hun verblijfplaatsen op. Met het vervangen van dakbeschot, vervangen van de pannen en het aanbrengen van isolatie verdwijnen tijdelijk de nestplaatsen.

Maatregelen zijn noodzakelijk om negatieve effecten te voorkomen of te beperken en om te allen tijde een verblijfplaats voor huismus en gierzwaluw aan te bieden. Ook na de renovatie dienen weer verblijfplaatsen voor deze soorten aangeboden te worden. Voor gierzwaluw worden hiervoor ingemetselde neststenen, nestkasten en/of speciale dakpannen gebruikt. In de nieuw te realiseren daken wordt vogelschroot geplaatst. Deze wordt onder de tweede rij dakpannen geplaatst waardoor hetzelfde effect wordt gecreëerd als door het plaatsen van een Vogelvide. Met beide methoden is er voor de huismus broedgelegenheid onder de eerste rij dakpannen, waar ze nu ook broeden. Deze methode wordt over de gehele lengte van het dak toegepast, aan beide zijden, zonder aparte invliegopeningen. De huismus is flexibel in allerlei opzichten. Ze kunnen zich binnen enkele dagen aanpassen aan veranderde omstandigheden. Verwacht wordt dan ook dat de huismus in de nieuwe situatie gewoon weer onder de pannen gaat broeden.

Na het nemen van maatregelen wordt niet verwacht dat de gunstige staat van instandhouding van huismus en gierzwaluw in het geding komt. Het tijdelijk vernietigen of beschadigen van verblijfplaatsen van huismus en gierzwaluw is wel vergunningplichtig. Hiervoor dient een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit, onderdeel soortenbescherming aangevraagd te worden.

4.3.3 Te nemen maatregelen

Om negatieve effecten op huismus en gierzwaluw te voorkomen of te beperken dienen een aantal aanvullende maatregelen genomen te worden. Op hoofdlijnen betreffen dit:

- 14 huismuskasten ophangen binnen 200 meter van de oorspronkelijke nestlocatie als alternatieve verblijfplaats 3 maanden voorafgaand aan de werkzaamheden;
- afhankelijk van werkzaamheden binnen het broedseizoen, ophangen van 12 gierzwaluwkasten binnen 200 meter van de oorspronkelijke nestlocatie, als alternatieve verblijfplaats voorafgaand aan de broedperiode;
- werken buiten de kwetsbare periode van de soorten of het natuurvrij maken buiten deze periode. In deze situatie betreft dit de broedperiode. De broedperiode van huismus loopt globaal van maart tot en met augustus, gierzwaluwen arriveren halverwege april.
- ongeschikt maken van de huidige verblijfplaatsen;
- nieuwe duurzame verblijfplaatsen aanbieden;
- ecologisch werkprotocol opstellen;
- begeleiding tijdens de werkzaamheden.

Conclusie: Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden aan het dak zijn negatieve effecten op huismus en gierzwaluw niet uit te sluiten. Een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit dient aangevraagd te worden, ook dienen een aantal maatregelen genomen te worden.

5. Conclusie

5.1 Soortenbescherming

Uit het flora- en faunaonderzoek is naar voren gekomen dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het leefgebied van gewone dwergvleermuis, huismus, ruige dwergvleermuis en gierzwaluw. Er worden negatieve verwacht op één balts/paarverblijf voor ruige dwergvleermuis, twee balts/paarverblijven voor gewone dwergvleermuis, drie nesten van huismus en drie nesten van gierzwaluw voor de woningen in Haalderen. Voor de woningen in Angeren gaat het om twee balts/paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis, één zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuis, twee nesten van huismus en één van gierzwaluw.

Haalderen:

- Keiendriestraat 1: Baltsverblijf ruige dwergvleermuis.
- Hofsteestraat 37: Baltsverblijf gewone dwergvleermuis.
- Keiendriestraat 9: Drie nesten van gierzwaluw.
- Hofsteestraat (exacte plaats onbekend): Baltsverblijf gewone dwergvleermuis.
- Hofsteestraat 34, 36, 38: Allen één nest van huismus.

Angeren:

- Dominee Talmastraat (exacte plaats onbekend): Baltsverblijf gewone dwergvleermuis.
- Kardinaal de Jongstraat 1: Twee nesten van huismus en één baltsverblijf van gewone dwergvleermuis.
- Dominee Talmastraat 7: Eén nest van gierzwaluw en zomerverblijf gewone dwergvleermuis

Een aanvraag van een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit is noodzakelijk voor ruige dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis, huismus en gierzwaluw.

Het nest van steenuil in de nestkast in een boom in het plantsoen ter hoogte van Hofsteestraat 29 blijft behouden, voor steenuil is geen omgevingsvergunning benodigd.

5.2 Vergunning noodzakelijk

Voor gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, huismus en gierzwaluw dient een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aangevraagd te worden. Deze soorten kunnen gezamenlijk in een aanvraag ingediend worden. Om een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit te verkrijgen moet:

- De gunstige staat van instandhouding gegarandeerd blijven;
- Invulling gegeven worden aan de zorgplicht;
- Voldaan worden aan een bij de wet genoemd belang;
- Er mogen geen alternatieven zijn.

Deze gegevens moeten worden uitgewerkt in een projectplan. In het projectplan staat concreet welke werkzaamheden, wanneer, en op welke wijze worden uitgevoerd. Dit wordt aangevuld met een onderbouwing van de noodzaak van het project.

Een vergunningaanvraag moet worden ingediend bij de provincie Gelderland. Maximaal 14 weken na het indienen van de aanvraag wordt er een besluit genomen. Tegen dat besluit kunnen belanghebbenden nog rechtsmiddelen aanwenden. Deze termijnen zijn terug te vinden op de website van de provincie.

Concrete maatregelen die genomen moeten worden tijdens de werkzaamheden dienen vastgelegd te worden in een ecologisch werkprotocol. Hierin dienen eveneens de aanvullende voorwaarden verwerkt te worden die voortvloeien uit de vergunningaanvraag.

5.3 Geldigheid onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende richtlijnen. Het bevoegde gezag hanteert de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar beschermde soorten:

“Onderzoekgegevens mogen maximaal 3 jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recenter zijn.”

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

Literatuurlijst

NDFF. (2026). *Nationale Databank Flora en Fauna*. Opgehaald van <https://www.ndff.nl/>.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2020). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 14 oktober 2020, DGNVLG/20246331, houdende vaststelling van een geactualiseerde Rode Lijst Zoogdieren.

Norren, E. van, J. Dekker en H. Limpens, 2020. Basisrapport Rode Lijst Zoogdieren 2020 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Rapport 2019.026. Zoogdierverseniging, Nijmegen

Bij12. (2024). *Kennisdocument Gewone Dwergvleermuis*. Utrecht: Bij12.

Bij12. (2023). *Kennisdocument Huismus*. Utrecht: Bij12.

Bij12. (2023). *Kennisdocument Gierzwaluw*. Utrecht: Bij12.

www.eelerwoude.nl